

TIDEVARVET

N:r 7: 1929

Vem bör ha fredspriset? ledande artikel.

Sockrets riksdagshistoria fram till 1929 är ett gott exempel på tulpöstkens vanskligheter.

H. r. Wagnsson har i första kamaren motionerat om fortsättningskolans ersättning med ett sjunde skolår. Förslaget kommenteras i artikeln om En glädjande skolmotion.

Docent Axel Höjers artikel om Krig och fred i folksjälen fortsättes och avslutas i detta nr.

Elin Wägner skriver om Fantastiska strider.

Den utmärkte och roliga levnadskildring som Nanny Johanssons ger i sin bok om En välkommen som springflicka och fabriksarbeterska recenserar av C. H. i En välkommen bok.

Veckans korta historia: Två människor av Harry Martinson.

Varför föll Agamemnon?

Det berättas om Sokrates, att han gick på teatern endast när där bjöds skådespel av Euripides. Att han alltså förmodade sin samtids övriga sorgespelsförfattare.

Man tycker sig kunna förstå detta. Sokrates hade vänt sig från den gamla filosofins frågor om världens byggnad och begynnelse, gripens av ett annat intresse: att ur vilken "obetydlig" och färfärgad människa som han än måtte söka pressa fram den klara droppen av hennes egen äkthet. Var det underligt om han lockades till teatern endast när de gamla sagnorna, som alltfjärr utgjorde sorgespels ämne, gjorts moderna såsom blott Euripides kunde det — modernerna i den meningen att en udd, en fråga och en uppfordran riktades mot de levande människorna mitt i dagens problem, frestelser och vanskligheter.

Är det hädskt att förmoda att den stockholmska publiken till stor del av samma skäl som Sokrates ej kunnat dragas till ett så mäktigt sorgespel som Aiskylos' Agamemnon, vilket nyss lagts ned på Konserthuset — trots körens ovanliga skönhet, trots ögats fägnad av de gröna koppartornarna till Agamemnon palats och trots — ja man måste säga den nästan oblyga och för en kungligt teater ovanliga reklam som kommit stycket till del. Männe icke denna halstarriga publik medvetet eller omedvetet svarat

detsamma som den väl ännu halstarrigare Sokrates: dessa problem är inte mina — jag vill veta något om mig själv, om den mänskliga jag möter och den värld jag lever i.

Märk att i Agamemnon uppbares huvudrollen av kören. Både vad beträffar innehåll och omfång. Och märk att hos Euripides, i samma mån som intresset knytes till de enskilda människornas sätt att brottas med problemen, smälter körens betydelse bort till att vara ett eko eller någon att tjala till.

Det är mycket begärt att ett drama skall kunna komma oss nära och gripa oss, där en antik kör i huvudrollen. — Vi vet egentligen inget om hur den antika kören framförde sin roll. Att den sjöng och ej talade ha vi all anledning tro, men det är ju alltid blott ord, och ej därjämte musiken, som bevarats till vår tid. Och inga scenavsningsningar finnas, då ju diktern själv var regissör för sitt stycke. Men en sak kan väl anses viss: att den antika kören hade en ofelbar träning i att göra sig hörd och förstådd, liksom dess publik i att uppfatta och förstå en körsång. Kanske fanns ej en enda av åskådarna på Dionysosteatern i Aten, som ej någon gång själv varit medlem av en sockerskök. Dessa tioucentals åskådare kunde samolyckligt omedelbart följa och gripas av Aiskylos' körens mäktiga poesi och djupa tankespel. Men vi — även

om vi fångas av skönheten i dessa körsånger, som grubbla över tecknen på himmelen och jorden, grubbla över de lagar som mäktigare än de flyktiga gudagestalterna länka människornas öden — kanske ha vi ändå rätt att säga oss att deras problem är icke våra, deras grubbel väcker hos oss knappast någon äkta genklang.

I Agamemnon gäller körens grubbel *Hybris*, övermodet, som födes av lyekan och framgången och som i sin tur drar över sig gudarnas avund, eller snarare vad som står bakom gudarnas avund, *Ananke*, det oöverbärliga ödet, undergångens. Kören anar att Agamemnon offerar av dottern Ifigenia för att få förlig vind på färden mot Troja — ja att hela krigståget mot Troja blottat detta övermod, som kanske just på segerens dag måste möta undergången.

De tre människornas roll i detta drama, Agamemnon, Klytämestras och Kassandras, är blott att i en kort, av blixten upplyst minut låta de öden, som kören grubblat över, gå i fullbordad över sig. — Då Agamemnon sent om sinder på sin triumfvagn kommer segrande hem från det förödda Troja, står dem korta striden mellan honom och släktens olycksände, den som eggat till övermod — den som har tagit mänsklig gestalt hos hans maka, Klytämestras.

Forts. å sid. 4

Sila bergnebb — svälja kameler

I Norge har för någon tid sen en viss rättegång låtit mycket tala om sig. En fiskare — i Kristiansand åtalats för djurslagteri, därför att han använt levande "bergnebb" som agn. Han har varit: Fisk är väl inte djur heller! Inte kanne sånt småskrap som bergnebb någonting. — Till och med rätten har tvekat om bergnebben skulle anses som djur i strafflagens betydelse, men gav dock slutligen djurslagteriföreläggande rätt. Därför att den anklagade handlat i god tro slapp han betala rättegångskostnaderna, men får händer efter icke fisk med levande agn, till stort förläng för sin näring.

Kanske är domen väl motiverad. Men för en lekman, som bara får det så här summariskt framställt, verkar det väl bra hårt och orättvist mot de fattiga fiskarborna, som tjäna sitt uppehälle under lårdas förhållanden och inte plåga fisken för o skull. Hur är det i det stycket med oss själva? Tycker vi inte det är gräsligt roligt en stilla sommarkväll att fara ut och fiska? Havet ligger stilla, men i sundet där vi slänga dragen porlar strömmen mot blåsdörarna. Och med strömmen följer fisken. Fort på med en musla — den levde och gjorde motstånd när skalet skars upp — eller en råka — som ännu sprallar på brocken och lockar ett annat levande väsen i förordret. Nej, den rackarn, han smet med sitt fina agn! Tvi, tvi — ut igen med reven! Vem kan låta bli att känna spänningen, om också en inre röst häller dom över rovdjursinstinkterna.

Ur fiskens synpunkt kan det vara fördelaktigt att ätas av fiskenhet så den slipper torgförsa — isynnerhet för de långlivade sorterna. Vi vill bara ha färsk fisk, helst levande. Därför få spottar m. fl. ligga och kippa efter andan i dagsläng pina — om de nu ha känslor! Bekvämligt vore att med Kristiansandfiskaren förneka det, för det är ruskit att tänka på all död och pina vi leva av.

Vår religion erbjuder oss den tröstande teorin, att djuren inte ha någon själ och människan, den enda tänkande och kännande varelse i hela universum, har rätt att förfoga över dem efter sitt skön. Men just därför att vi äro tänkande och kännande måste vi avvisa den trösten. Mer häjlo ha vi då av dess motsats i vår natur — hjärtats rörelse, vanans förländande inflytande, varandens dilliga exempel samt av maträttens förklädnad till utseende och namn.

Vi blunda alltså och svälja dagligen våra kameler. Det högsta vår idealitet förmår — är att hålla striden inom "humana" gränser, d. v. s. förhindra om ödig grymhet.

Ibland förlorar man sinnet för nyanser. Man tycker det kan kvitta om det är en bergnebb eller annan fisk, råkor, fågel, slaktboskap eller medmänniskor som offras. Man tycker det låter som en fräck paradox, när det talas om gentlemannakrig, tycker Röda-korsverksamheten löjlig, och att gaffkivare inte är orättare än annan krig, bara effektivare — inte är det mobiliserade manfeket mera skuld till kriget än vi andra. Äro de inte drivna till det av överheten och propagandan, som spelar på människors sensationellstånd och fördömlar och hetsar till hat och hänsynlös och av sin moraliska feghet, som ställs ut till fysiskt möd. Dela vi inte med dem skulden, då vi inte kunna resa oss ur vår tröghet, stryka bort lögnerna, som vi låta svepa sitt dis försoman-de över verkligheten.

Så låt oss då alla, kvinnor barn och äldre ringar såväl som vapenföra män tillsammans förstå! Kanske kan ett lyckligt och äldre släkte skapas ur vår mull och frigjordande åkte.

Berg av en multivådshög. — Bergnebben blev till salvefästa med dagens predikan. Jag förläster Tidevarvet om Ni refuserar den! Inne håller ju ingen-ting som inte var klok människa vet och inte bryr sig om. Så vad tjänar den då till. Den gav skribenten själv lätnad. Tackar! Fru Råstiger.

Uppskjut ej

med att prenumerera på

TIDEVARVET

för år 1929

Postgiro 1544

Pris helår (52 nummer) 6 kr.

Gör ett besök i

Söders populäraste bageri

BAGARSTUGAN

Bellmansgatan 6 Hornsgatan 37

Drink

Ramlösa-Vatten

Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsövatten.

Svenska Eldbegängelse

Föreningen

Norrmalmsg. 2 A — Stockholm

Öppen 10-4, lördags- o. helgdags-
öppnar 10-2

Tel. Norr 2200 för eldbegängelser

Norr 2280 » medlemsmål.

Avgift 10 kr. en gång för alla,

för begravningsförsäkrad 5 kr.

Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro
och Helsingborg.

Sockrets riksdagshistoria

Sockerodlingen i Europa kan sägas ha sitt egentliga ursprung i den napoleonska fastlandsspärningen vid 1800-tales början. Då självför-sörjning eller försäklelse i stort sett vore de enda möjligheter, som länderna hade att väja emellan. Fastän förutsättningarna för övrigt väsentligt ändrats sedan den stora blockaden, har det dryga århundrade som sedan dess förflytt inte hos den intressanta och uppmärksammade näringsgren, som sockerproduktionen i Europa utgör, lyckats utplåna spåren av dess blockadfärdade och nationalistiska härkomst. Dess bana har alltsedan betecknats genom tullskydd och invecklade bestämmelser i länderna emellan.

Sedan möjligheten att ur vitbetor framställa socker redan vid 1700-talets mitt upptäckts av en tysk apotekare, togs sockerproduktionen efter några få årtionden upp i Tyskland och Frankrike, för att sedan övergå till de flesta europeiska länder. I Sverige började den på 1800-talet efter några misslyckade försök. Med jordens förnämligare skick och införandet av ändamålsenliga metoder vid själva sockerframställningen blevo de från början nedslående resultaten bättre. Ett ihärdigt arbete bedrevs också för att göra sockerbetodlingen populär i Sverige, inte bara i Skåne, där de första försöken gjorts, utan ända upp till Mälartakterna.

Den svenska sockerindustrien kom — liksom fallet var i övriga europeiska länder — från början i åtnjutande av rikhaltiga tullar. Till en början avsåg tullen på råsocker endast att vara en finansstul. Sedan den inhemska sockerindustrien med tiden kom att omfatta såväl råsocker-tillverkning som raffinering, för-lorade råsockertullen sin betydelse som statlig inkomstkälla och fick liksom raffinadtullen karaktären av skyddstull för sockerbitillverkningen och till en del också för betodlingen. I gen-gald för den förlorade finansstullen pålades sockret en skatt, som dock endast delvis täckte tullen.

Betodling och sockerindustri togo rask fart i de frikostiga tullar-nas ågän. Sockerkonsumtionen ökades och importen minskades. Det högt tilltagna tullskyddet gjorde det möjligt för sockerindustrien att bestå, trots oekonomisk organisation med onödigt många och ofullständigt utnyttjade fabriker, delvis belägna i för sockerbetodling mycket olämpliga trakter. Till råga på allt med-gånga i vissa fall nedsättning i socker-skatten för de sämst belägna fabri-ker, alltså ytterligare uppmaning från statens sida av en icke lö-nande produktion.

År 1907 fullbordades den sedan några år påbörjade sammanslutning- en inom sockerindustrien med dess så gott som fullständiga förstrut-ning. Svenska Sockerfabriksaktiebo-

lagets bildande. En sänkning av tullskyddet ägde därefter rum 1909 och under trycket av denna fram-tvingades så småningom en välb-
hövlig driftskoncentration inom in-dustrien.

Efter att sålunda upprepade gång-er ha behandlats i riksdagens togs sockerfrågan upp på nytt år 1913. Den tidigare påbörjade medsam-tingen av sockertullen fortsattes och skärptes efter det s. k. demokratiska genombrottet 1911, som för andra gången förde Karl Staaff till stats-ministerposten. Tullsänkningen medförde dels ytterligare ansträng-ningar från sockerbolagets sida att rationalisera driften, dels åtgärder för att i någon mån avlasta tull-sänkningen på betodlarna.

Sedan kom kriget med långt gå-ende statligt ingripande på socker-industrins område. 1917 med-
avs tillfällig skattenedsättning, mot vilkor att sockerbolaget förband sig att till betodlarna betala det av riks-
dagen godkända betriperet.

Med biträde av sakkunniga regle-
rades också under följande år sockerbolagens och betodlarnas in-bördes ställning genom statens ingri-pande. Som bekant inträffade emel-
lertid 1926 att de två parterna trots ihärdiga förhandlingar inte lyckas komma överens om villkoren för årets betodling. Frågan bragtes ge-nom talrika motioner inför riksdag-
en.

Forts. å sid. 4

hör man i
de familjer
som köpa i

Konsum

Billiga och
sunda varor i
sunda butiker.

glatt prat om mat

TIDEVARVET
 Utkommer varje helgfri lördag.
 Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE
 Ada Nilson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ
 Ein Wagner,
 Elisabet Halm,
 Honorin Hermelin.

REDAKTIONSEKSEKRETERARE
 Carin Hermelin.
 Mottagningstid 10-12.
 Telefon Norr 4842.

EXPEDITION
 Telefon Norr 28243.
 Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.
 Postgöro 1584

PRENUMERATIONSPRIS
 För helår kr. 6.—, halvår kr. 3:50,
 kvartal kr. 2.—. Lösenummer 15 öre.

ANNONSPRIS
 1 text 20 öre
 per millimeter.
 Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929
 Wahlströms Tryckeri Aktieföretag
 Storgatan 22

Vem bör ha fredspriset?

Pressen har meddelat, att A. B. Bofors haft den stora triumfen att i konkurrens med världsförnämningen på krigsmaterialområdet erhålla flera betydande beställningar från olika länder. Vid det senaste årsskiftet hade man beställningar inkommande till omkring 40 miljoner kronor emot 11.8 miljoner föregående år. Bolaget skall utvidga sin "maskinpark" och desutom även uppföra ett nytt modernt hotell för att värdigt kunna emottaga de utländska officerskommissionärer, som ofta besöka Bofors. Det är antagligt, att så vittomfattande planer inte verkställas utan visshet att företaget allt framgent har förhoppning om att utvidgas och blomstra.

Man frågar sig, vad gör ett sådant meddelande för intryck på den svenska allmänheten? Blir det intrycket så starkt, att vi få klart för oss och komma ihåg, att begreppet Bofors som är en så lysande och vinstgivande affär, betyder rustningar och krig, mera rustningar och mera krig?

Med anledning av en socialdemokratisk motion om anslag till upplysningsarbete för freden, passar Sv. Dagbl. på att i sin ledare av den 11 februari angripa fredsföreningarna. Även kvinnoförbundet för fred och frihet beskylls för försvarsnihilistisk propaganda. Vilket ovederhäftigt påstående! Detta förbund har oss veterligt tyvärr aldrig gått in för avrustning, vilket också tydligt märktes vid dess senaste upplysningskurs.

Det är i alla fall märkbart, att en tilltagande oro inträtt i det militäriska läget för att de s. k. pacifisterna eller fredsfärens äro på väg att övergå från det förakade fötäl, som man kan avfärda med löje, till ett antal, som de många börja kunna våga att gå i flock med utan att förlora sitt anseende. Så länge pacifisterna endast byggde på en rättsåskådning, voro de ofarliga — ty sådan är världen — men när nu den tekniska utvecklingen ohöjligt uppenbarar krigets vanvett, framkallar det allvarliga farhågor. "Blotta tanken på upplysningsarbete inger fruktan. Den svenska militären, och bakom den högerns ledning, minns och förstår Fredrik den stores ord: "Om mina soldater började att tänka skulle inte en enda av dem stanna kvar i ledet." Om svenska folket började tänka efter de avslöjanden, som gjorts om det moderna gaskriget, kanske de skulle upptäcka att pacifisternas "ideella" rättsåskådning är åtföljt av praktiskt sunt förnuft. Därför bättre bura in svenska folket i underjordiska källare utrustade med försvarsvilja och värnkraft, vilket de ska intalas tro är den enda

En glädjande skolmotion

Herr Wagnsons motion — nr 18 i första kammaren — om skrivelse till Kungl. Maj:t om utarbetande av kursplaner för ett obligatoriskt sjunde läsår i folkskolan, i vilka planer skulle ingå fortsättningsskolans kurser, är värd att beaktande.

Syftet är att kommuner med helfridsande skolor skulle ha rättighet att utbyta de båda fortsättningsskolorna mot ett sådant sjunde läsår. Nu gällande författning förskriver som bekant minst ett års fortsättningsskola efter sjuarig folkskola.

Trots allt tal om att "föret i portgängen" nu skulle vara över vad fortsättningsskolan beträffar, så är det nog så, att denna skola på sina håll alljämt betraktas som ett intrång från både föräldrars och barns sida. Och är det så underligt? Redan det första året toges barnen från en kanske halvårsång anställning, och hur mycket värre är det inte andra året. Och vad beträffar fortsättningsskolorna med aftonundervisning, så behöver man knappast vara pedagog för att inse vanskeligheterna därvid.

Mot den påstådda nyttan av skolans inflytande under en ömtålig övergångsålder kan göras en påminnelse om disciplinen lite värd stans i våra fortsättningsskolor. Den som skriver detta har erfarenhet av och skall villigt tillägga, att det finns skolor, där elevernas uppförande ej lämnar något övrigt att önska, men om dessa skolor äro i flertalet är svårt att avgöra. Därmed är det knappast överdrift att påstå, att disciplinen i själva folkskolan i allmänhet är god. Ett sjunde läsår med fortsättningsskolans kurser skulle intimare och naturligare sluta sig till folkskolans och för de flesta synes väl ej kravet på en skolans undervisning och fostran upp till en ålder av 14 år vara för högt. Men då är det för flertalet av folkskolans barn nödvändigt att börja med lärlings- och förvärsarbete. Och intesont här. Det önskvärda vore att möjlighet alljämt finnes för dem som så vilja, att på ett senare stadium komma i kontakt med skolan. Men det är en annan historia.

Ett av de berående skälen för fortsättningsskolan har uppgivits vara den allmänna rösträtten. När alla skulle få inflytande på kommunens och statens öden, så låg det i statens intresse, att medborgarna finge en viss beredelse för detta. Ett starkt skäl alltså, även om man ställer sig tveksam till nyttan av medborgarkunskap vid 13-14 år.

Emellertid har man trott sig märka en större viljighet från allmänhetens sida om skolan gjordes praktisk, och vad då flickorna angår, så har deras undervisning mångstädes lagts om till så gott som uteslutande praktisk, så att i 12 veckor ha 9 tagits till sömnad och matlagning. Detta är ett folkets fred och frihet.

I så fall borde fredspriset tillfalla Bofors och inte borgmästare Lindhagen.

Från Riksdagen

Båda kamrarna behandlade på onsdagen frågan om anslag till upplysningsverksamhet för freden, i vilken fråga flera motioner förelåg. I första kammaren hade hr. Nilsson i Malmö hemställt att riksdagen måtte anslå 100,000 kr. till bedrivande av ett omfattande upplysningsarbete för freden i vårt land och i samråd med utlandet. Dessa medel borde omhändrivas av K. Maj:t till fördelning bland sådana förelagningar, som hade fredspropaganda till sin uppgift.

Desutom hade fröken Hesselgren, hr. Lindhagen och hr. Olof Olsson i första samt fru Ostlund, fru Nördgen, hr. Andersson i Falkenberg och hr. Hage i andra kammaren i olika motioner hemställt att Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen samt Svenska Föreningen för Nationernas Förbund skulle tilldelas anslag på mellan 3,000 och 10,000 kr.

Utskottet för sin del tillstyrkte ett anslag på 25,000 kr. i ett för allt av K. Maj:t utdelas till inom fredsförlorens verksamma, av understöd förtjänata sammanslutningar.

Den cirka fyra timmar långa debatten bjöd på skiftande nyanser av uppsiktning av de ifrågavarande föreningarnas arbete. Från hr. Widells — reservant i utskottet — mening att Kvinnoförbundet och Skiljedomsföreningen inte arbetade för vad man brukar mena med fred, utan för ett nedbrutande av försvaret, d. v. s. ren försvarsnihilism. funnos skälet med alla grader av fredsvilja ända till kommunisternas, som yrkade avslag, där för att de förelagda förslagen vore allt för konservativa och aldrig riktigt på allvar gått in för avrustning.

Hr. Widell och flera med honom ansåg en fredspropaganda i vårt fredliga land symmetrigen onödigt och varnade för de farliga och ovederhäftiga publikationer, Fred och Nya Vågar, som han höll i sin hand. Liksom hr. Ljunglund ansåg han Nationernas Förbund tillräckligt som fredsfrämjande organ — utom det fredsöddig, som varje land bör ha i ett starkt försvär.

Det är nödvändigare, sade bl. a. hr. Ljunglund, med upplysning emot förhastade slutsatser än för fred. D. v. s. man skall först undersöka huruvida inte gasförgiftningsolyckan på Gärdet berodde på motoragrar, innan man begagnar den som fredsargument.

Genomet dessa synpunkter framhöll hr. Nilsson, sekunderad av flera utmärkta anföranden i kammaren att N. F. visserligen är en utmärkt tillägg, men dess arbete måste ha stöd av en allmän fredsopinion i varje enskilt land. Var skall N. F. skaffa sig källor till de krattar för freden, som hr. Ljunglund vill överlåta åt det åt ensamt pretera, om inte i en upplyst fredsvilja hos de olika folken. En upplysning av sådant slag är tvärtom av den allra största betydelse.

Sedan i debatten berörts både Sovjet-Rysslands ställning och det moderna gaskrigets karaktär, avslög första kammaren utskottets förslag med 59 röster mot 55, medan det i andra kammaren bifölls med 86 emot 80. Det är att märka att såväl hr. Prytz som hr. Carlsson i andra kammaren röstade med högern.

Det finns ju yrkesbetonade fortsättningsskolor för gossar, men dessa äro i varje fall på landsbygden svårare att anordna och därför mera sällsynta. Det är sant och riktigt, att det praktiska arbetet vid här ifrågavarande ålder i regel har större fostrande betydelse än det teoretiska, men då unnar man gossarna detta i lika hög grad som flickorna. Och vad blir det för mening med tre veckors teoretisk undervisning, om man alljämt håller på rösträtten och det blivande medborgarskapet som skäl. Hade man ett skolor till förfogande, så skulle väl ändå en förmuftigare avvägning mellan praktiskt och teoretiskt arbete för både gossar och flickor bli möjlig. Det är skilt på 1,000 lärotimmar och 360.

Vid skolor av A-typ är ju den föreslagna ändringen lättast att genomföra, men även för skolor av B-typ skulle möjligheter finnas för denna reform — för en reform är det — genom centralisation och med anlåtande av den hjälp, som genom motortrafiken kan anskaffas. Lokalfrågan kan ju alltid vara ett hinder, men redan nu kräva de praktiska skolorna särskilda lokaler.

Så ett par önskemål, därest mo-

Anmärkning och svar

En ärad prenumerant har i brev till Tidevarvets Redaktion framfört en anmärkning med anledning av vår ledande artikel i nr 3 för detta år. För den händelse att någon annan av Tidevarvets läsare skulle i samma riktning ha missuppfattat den i brevet citerade artiken meddelar Tidevarvet härmed såväl det väsentliga i ovannämnda brev som sitt svar därpå:

Eder ledare, säger brevskrivaren, slutar med följande: "Tillfällig löpoförbättring för lärare vid folkskolor och småskolor samt i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken föreslås. Det är rimligt. De som ska lära alla Sveriges barn, att högern är det enda partiet med kristen tro och fosterlandskärlek bör ha en löpoförbättring. Regeringen vill sitta."

För att komma åt regeringen med ett hugg drar sig sålunda Tidevarvets redaktion icke för att stämpla Sveriges läroverk, som ovan anförts. Vi äro vana vid hugg från snart sagt alla håll och borde vara förhärdat för länge sen, men som de samvets- och hederliga människor vi i stort sett äro, kunna vi inte undgå att pålagas, ja, ta skada av allu hugg mot oss. Mest ont tillfogas vi emellertid, när huggen komma från sådana människor, som vi trott ledas av vilja till rättskaffenhets utan partibundenhet. Besinna, att det är den allt sabboterande partibundenheten vi så grundligt tröttnat på.

Tidevarvet vill först bekänna sin anslutning till kravet på arbete i riktning mot rättskaffenhets utan partibundenhet, och erkänna det otympliga i att fasthålla vid partibeteckningarna för att på begripligt sätt beteckna företelserna därå. I dessa svarord fortsätta vi emellertid "att använda samma beteckningar som i den påtalade artikeln.

Behöva vi emellertid förklara, att Tidevarvets "hugg" ej var riktat mot Sveriges läroverk och ej heller särskilt mot regeringen, utan mot den anda och den makt, som synes oss ligga bakom detta förslag om de sex miljonerna till Sveriges läroverk. Vad Tidevarvet velat säga är att högern målmedvetet lägger an på att för sig vinnna olika grupper och kärer av medborgare. Det visade sig vid den senaste valörelsen. Det ligger ingenting förvänande i den, ty sådan är politikens gång. Men det gäller för dem som ha en annan livssyn att här se upp, ty högern är i besittning av kapitalet och har i kraft därav en särskild möjlighet att förvärva makt.

tionen skulle vinnna beaktande. För det första: Större möjligheter än som nu är fallet till befrielse från skolgång för sådana elever, som sakna förtäringar till tillgodogöras sig en fortsatt undervisning och som uppnått fjortonårsåldern. Ständigt gäller, att för teoretiskt klient begavade det verkliga arbetet med ansvar är den bästa uppfostraren. Och så — sist men icke minst, — att de personer som få i uppdrag att utarbeta planer för ett sjunde läsår icke förhåsas av de 1,000 lärotimmar och låta sig förlöda att "fyl-la" dessa med ännu mer lärostoff. Må deras ärelystnad sträcka sig längre än till ett "väl utvettjat" schema! Kurser och lärostoff räcka.

Visst har man anledning tro, att det blir erfarna personer, som få slyssa med detta arbete, men aldrig kan det nog framhållas, att skolan är till för de unga skul och inte tvärtom. Mätte därför de begärda kursplanerna öppna större möjligheter än vad som nu är fallet för skolans rent fostrande verksamhet under en för barnen så allvarig och avgörande tid.

Mathilda Staël von Holstein
 Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
 Malmorgsgatan 3, Stockholm.
 Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå
 Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
 Herkulesgatan 14, Tel. 7575-7576.
 f. d. La Vangogatan.
STOCKHOLM.

SPECIALITET. Familje- och arvssaker, Bouppteckningar och testamenten, Förvaltningsuppdrag.
 Även skriftliga förfrågningar.

Tandläkare

Tandläkare BO BURMAN
 Medlem av Sthlms tandläkarfören.
 Birger Jarlsgratan 34 Tel. 10290
 Mottagningstid: enl. överenskommelse per telefon. Måndag, onsdagar, fredagar även kvällsmottagningar.

Olga Elmdahl
 Modemagasin
 Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Möbler
 köpas bäst och billigast i
Rookarts Möbelaffär
 Även kredit ordnas
 Store Nygatan 10-12, Sthlm. Norr 10650

Ida Norman - Skomagasinet
 Humlegårdsgatan 6 - Tel. 78615

Rekommenderas

REPARATIONER UTFÖRAS

Reella varor Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5% rabatt Låga priser

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
 mot högsta gällande ränta
 Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Upplysningsmöte
leidbegängelsefrågan

anordnas torsdagen den 28 februari 1929 kl. 19.30 i kommunalhuset, Lidingö villastad. Hälsningstal av taxeringskommissarie A. Gilljam. Föredrag om *Eidbegängelse* av fröken Carin Hermelin, Sthlm. Sång av Lidingö maskör.

Överblivna biljetter tillhandahållas gratis vid ingången.

Lidingö kommunalförening
Lidingö arbetarekommun
Lidingö krematorieförening
 Tel. Lid. 880

Krig och fred i folksjäl

Av AXEL HÖJER

Fantastiska strider

En välkommen bok

(Forts. fr. föreg. nr.)

Det är ett redan förut känt faktum, om vilket de sakkunniga efter senaste krig enat sig, att ett modernt krig gör alla deltagarna fattigare. När vi nu se Tyskland åter resa sig till stora fredens död, är detta icke en följd av kriget utan en följd av dess våldiga inre fredliga krafter. Men det är tyvärr föga att hoppas, att folken av detta förståndsskäl skola avvähla sig från krig, lika litet som ett par barn under kvällen avhälla sig från riva i stycken en sak, som båda vilja hava. I båda fall kommer förfuett och vecklgan först efteråt. Ännu en parallell kan dragas mellan barnsjälarna och folksjälarna. Det förnekas att barn av nyfikenhet och grymhet plåga levande väsen. Jag tror att också hos vuxna på djupet röra sig dunkla sändna drifter, som giva en pervers lustkänsla, när människan upprepar sig mot de ordniga och lagar, som utvecklingen pålagt hennes primitiva själ.

Nära kampberedskapen och släkt med denna står äventyrlustens, betgäret efter omväxling i det dagliga enahanda, efter utlopp för kroppsliga krafter. Anatole France har i sin bok *"I livets blomningstid"* liksom också Tomas Mann och flera klart framställt, huru dessa behov kunna hjälpa att giva kristigusten överhand, när ett folk kallas till vapen.

Hävar äro två slutsatser att draga. Den första, att vi måste göra klart för alla, vilken dålig utlösning det moderna kriget ger för dessa drifter, mäns krig mot barn, mödrar och sjuka, som icke kunna skydda sig. Det är av allra största vikt, att vad som på Frankfurterkonferensen januari 1929 blivit klart framlagt och formulerat, bäres ut till alla folk och framför allt till alla arbetare. En del av arbetarna hava av premissen: kriget är en följd av kapitalismen, dragit den felaktiga slutsatsen, att det kan bekämpas endast genom kapitalismens avskaffande, och vägra därför att hjälpa till i uppbyggandet av det moderna krigets natur. De göra sig härigenom själva den allra största orsaken.

Det har redan sagts många gånger, men det måste åter och åter upprepas: nästa krig är brand, bomber och gas, kanske också bakterier, från luften nedkastade över skyddsösa massor. Hjärtarnas krig är förbi. Kvar är ynkyrggarnas, mördarnas, de förbannades. Från militära sidan talas om skargrignets humanitet och detta i syfte att vända folkens tankar bort från det moderna krigets vildighet. Här till må endast sägas: *"må det varda dem förlåtet, ty de veta icke varom de tala"*. Men om de veta det, äro de beklagsvärda. De ådraga sig därigenom ett ansvar, som under nästa krig kommer att utkrävas, icke

blott av dem, utan liksom i Ryssland, av tusen oskyldiga till sista blodsdroppen. Ty om de genom sin väksamhet lyckas hindra den pacifistiska andan, att taga väldet inom Europas folk, kommer nästa krig mellan nationerna utan tvivel att åtföljas av inbördes krig med alla dess vidrigheter.

Det bör också göras klart för alla, att icke blott krigen utan också rustningarna, ja till och med de passiva försvarsåtgärder, som nu för tiden ifrågasättas, kunna verka direkt kulturfientligt. Här kunde ges många exempel. Jag anför blott ett: De underjordiska bostäder, som föreslås till att byggas överallt mot anfall från luften, komma att beröva oss möjligheterna att skaffa bättre, sundare bostäder för vårt dagliga liv.

För det andra måste vi skaffa kampinstinkten, lusten till omväxling i det dagliga arbetet och i vardagslivet ett bättre, fredligt utlopp, såsom det också redan sker genom förbättring av arbetsförhållanden, genom idrott och allehanda interaktionella tävlingsstrider, genom ett sikare, karaktärsfullt arbetsliv. Härutav framgår, att många sociala reformerörelser och framför alla arbetarörelsen djupare sett äro fredsrörelser. Det ligger en djup sanning i arbetarnas tro, att lugna, fredliga förhållanden först då bli grundmurade, då såsom drivande huvudkraft ej längre tjänstgör den enskildes lust efter vor klass-samhället utan lust till solidarisk fredlig kamp för ett gemensamt samhälle.

Allt detta skulle dock knappast kunna få avgörande betydelse för den närmaste tiden, om icke det moderna krigets utveckling från och med våra dagar ställt vår starkaste och djupaste instinkt i fredens tjänst. Jag avser instinkten att skaffa oss ett evigt liv på jorden, med fortplantningsdriften förbundna föräldrinstinkten. Jag tror, att det är denna drift, som mer än alla andra förut nämnda intill våra dagar förenat alla män att i krigsfara skydda till gränsen, för att skydda mödrar och barn. Nu manar denna mäktiga suggestion alla att i tid omöjliggöras ett krig, som direkt riktar sig mot ett framtida släkte.

Styrkan av föräldrinstinkten har nyligen en Baselerforskares åskådliggjord med att redan allmänt känt experiment. Han sammanförde två fientliga myrstmammar, som genast uppogto en rasande kamp med varandra. Han sökte locka dem att upphöra med striden genom att sätta ut små skålar med honung bland de stridande. Myrorna tog ingen notis därom. När han däremot strödde ut myrrag av vare sig den ena eller andra stammen upphörde all strid ögonblickligt. Alla de stridande hjälptes åt att bringa äggen i säkerhet. Föräldrinstinkten var starkare än kampfriheten. Till denna omsorg för vårt släktes framtid kunna vi alltså med utsikt till framgång vända oss för att vicka vedervärdighet mot en omgångsreform, som hädanefter direkt är inriktad på ett tillintetgörande av mödrar och avkomma. Männen hava hittills slagits för kvinnor och barn. Hädanefter måste de för kvinnor och mödrar hålla fred. Ingenting är naturligare, än att detta säges med av kvinnorna själva. I alla länder se vi kvinnor av hög begåvning gå i spetsen för fredskampen, ofta utsatta för ett överlägset hån från män, som förgävt, att andeg troghet dock icke är någon egenskap att skyta av.

Måhända skola många, som följt framställningen till denna punkt, här komma med följande invändning. De anförda synpunkterna må vara riktiga, men det finnes dock föga utsikt att de inom det närmaste århundradet skola kunna göra sig allmänt gällande. De visa på de historiska erfarenheterna och räknar med gångna tiders epoker. Här ligger emellertid ett stort misskär. Den store tyske forskaren Einstein har lärt oss att släktet lika litet som rummet är en absolut storhet. Samfärdsels intensitet låter i våra dagar på få år ske vad förut

I dessa dagar har jag läst ett par böcker som riktiga bokamuller aldrig skulle förmå sig att läsa, därför att de inte skulle räknas dem till litteraturen. Kanske inte de här det heller, men de handlar händelsevis om mycket viktiga saker. Och jag har nu konstaterat på mig själv att jag hellre läser böcker som berör stora jordiska spörsmål, om det också är dåligt gjort och otäck och överdrivet, än jag läser det som är litteratur i fjärde digniteten, när det isolerar mig med ett isolerat människöde såsom till exempel Ernst Ahlgrens. *"Må Gud hjälpa mig min dåliga smak och min fattiga själ"*.

Den ena boken är ett drama med titeln *Giftgasnebel över Sovjet-Ryssland*. Den såldes av kommunisterna i Frankfurt under hemlighetsfulla former och omslag, möjligen onödiga. En kommunist, vars namn betecknas med xxx har gjort ett schema över hur en kris mellan västmakterna och Sovjet-Ryssland skulle förlöpa, vilka kombinationer som skulle uppstå mellan reformister och kommunistar, fascistar, stordindustriella och kemiker med och utan samsvens. På detta har en kvinnlig författare gjort ett drama i Töllers stil.

Den andra boken heter *The Fantastic Battle* och skildrar hur ett litet folk under ett krig mellan två stormakter löser situationen.

"Den fantastiska striden" skildrar hur fientliga grupper natttid göra en kavalerieock i över gränsen, ofrande det neutrala folket för en taktisk fördel. Man läser om hur män och hästar, när de överskridd gränsen vandra en hemlighetsfull närvaro, stegra sig, vända och fly. Nattnens konfliktar avslöja vad det var för ett hinder som stod i truppernas väg: man ser en mur av orörliga, tysta människor med beslutansansikten som icke bära någon fruktan. Kompancheifen vill tvinga fram sitt folk och ledet själv in mot människurenen lyftande sin sabel mot en kvinna med ett barn på armen men hugges ner av en av sina egna. Förgevås ha alla väntat på ett skott som kunde ge mod och andledning att hugga in på massan. Något skott kommer inte, mören av helt annan art. Den kraft som kan övas av en massa i revolt. Den sammangångning av individer till en enhet som måste ske med en armé var fullkomligare i den vapenlösa armén än i den beväpnade. Den förkroppsligade Viljan hos ett folk.

En högre officer anländer till valpaten för den fantastiska striden och ger ensamt fram till människurenen, begäran

har krävt århundraden. Detta gäller på många områden, varför skuldet icke också gälla på fredsarbetsfets. förutsatt, att den djupare psykologiska grunden finnes för en fredspropaganda. Jag tror att tiden är kommen att på få år lära folket, att ett lands säkerhet icke främjas genom martialiska rustningar, utan genom vänskapliga, förtroendeväckande handlingar. Amerikanska affärsmän brukar säga, att de på tre år kunna få vilken som helst handdelvara att slå igenom, blott det finnes medel till en målmedveten propaganda. Vi måste under de närmaste åren, hållande oss hårt till fakta, efter de angivna riktlinjerna propagandera freden. En sådan fredspropaganda synes också komma att byggas upp på Frankfurterkongressen. Alla människor, alla klasser bör hjälpa till. Var och en bör tänka över saken och sedan offra något av sin tid, sina krafter och sina medel för fredspropagandan. sådana den t. ex. av den interpartionella kvinnoligan för fred och frihet bedrivs i ord och handling. Ingen har rätt att om deltagarna i en sådan propaganda tala om idealister, som drömma i molnen. Verklighetsfrämmande äro blott de, som fasthålla vid ett föräldrat åskådningsgätt, ehuru verkligheten har i grund förändrats.

På ledningen av stora statsmän kunna vi icke vänta. Folken ha i våra dagar de ledare de förtjana. Men vi kunna med målmedvetenhet och förhoppningsfull freds vilja arbeta på att göra folken mogna för statsmannadåd. Vi kunna med förhoppning se mot den tid, då kriget kommer att förklaras i akt. icke blott av diplomater med guldpennan, utan av alla folk i endrättigt och aktiv freds vilja.

de fri passage för sina trupper. Då får han svar av en gammal man. Vi äro obehövade, säger denne, men icke för att genom hjälplöshet väja till fiendens maktlystighet. Vi äro icke hjälplösa. Vi stänga inte vägen för er med våra kroppar utan med våra själar. Vi stå här icke för att försvara vårt land utan för att försvara en idé. Vi äro ett litet folk som haft tillfälle att tänka och fatta beslut. Vi ha genomträngt färakäppen och meningensfogheten i krig. Vi ha samlat i styrkan av idén om alla människors broderskap. Kroppar kunna förintas under kanoneld, den mänskliga tanken är oförstörbar.

Boken slutar med skildring av en kanske ännu mera fantastiskt krigsrad i högkvarteret, där generalerna tvingas att erkänna, att de icke kunna lösa denna svårighet. De kunna inte få sitt folk att skjuta, de väga inte av fruktan för världsopinionen. Det hjälper inte att hela fälttogsplanen strändar på denna svårighet, är övervinnet. De arma generalstabsofficerarna äro skildrade med all den medkänna som en författare kan knä på sig i en så fantastisk historia. Detta är den sista avgörande striden i världen, och deras yrke är utdömd.

Bokens författare heter R. C. Burns och inbötjar ingen litterär-år. Det finns tusen invändningar att göra. Men historien tycks ha varit radierad i England och alltså lysnad till och diskuterad. Den är ett tecken på vad sinenna arbete med.

Giftgasdramat vill säkert vara mera realistiskt. Man får vara med om de västerländska diplomaternas provokatoriska intriger mot Ryssland i Kina, om de tyska kemiska fabriekernas svarta rustningar inför den avgörande striden mot Sovjet, rustningar som för arbetarna ta sig uttryck i hets och överdrift. Kommunisterna vilja tvinga arbetarna att inse vad detta arbete för högtryck har för betydelse, men reformisterna och deras ledare tänka bara på att söka dra lönelöfningar ur högkonjunkturen.

När krisen rycker närmare, visar fascismen litet för tidigt tankarna, och arbetarna verka. Kriget är redan i gång på polska gränsen, då de tyska arbetarna strejka. Dess mer hänger det på de polska kemiska fabriekerna, som fått som ledare en tysk ingenjör. Men denne har av insikt i och tross över vad som kan ske, hierat sig med kommunisterna för att sabotera giftgasutslivningen.

Den stora polska flygeskaders får med sig bomber som springas den i luften innan anfallat skett och den röda armén är räddad. Det är alltså inte alla fråga om någon ny sorts strid eller ens om en sista strid, det är blott fråga om att rädda Ryssland, vars öde är alla världens proletariets öde.

Här måste jag ett ögonblick återkomma till Ernst Ahlgren. Jag kall tillkomma ifrån en jämförelse mellan henne och kvinnorna i Giftgasdramat. Individualisten Ernst Ahlgren med disektionsskivnen i högsta hugg och med förörlingsglaset följande processen i sina egna sår, knuten kring det egna ödet, blir i bakgrunden som framhäver det fantastiska artidelet i människotypen av det kollektiva sinnet.

Ernst Ahlgren fräter upp sig i grubbel över nyanserna ett krig kärleksförhållanden och där däruv. Har hon förlorat sitt människovärde eller? Har hon gett för mycket eller förlitet, kan hon ta det tillbaka, kan hon göra god konst av det eller ej? Varje samtal upptäcknas och varje känsla analyseras, otaliga brev skrivas till förklarings, till förklarings av förklaringsarna, till försvar, till anklagelse och återtagande av anklagelse. Hon är innesluten i en törtyrkammare med sitt eget liv. Hon är försök komma ut, ger hon sig ihop med litteratur i Paris! Hon leve i en olycklig tid. Tänk-vad en människa med hennes intensitet skulle lömnat upp i en stor rörelse, glömt sin självständighet och sin själkund, vunnit en ny personlighet och hälsa.

Den ensamma i sig själv fångslade, får också finnas och ha det som den vill. Som Ernst Ahlgren var, väcker hon ju allmänt intresse, men hon väcker också beklämning. Man må säga vad man vill om den tvivelaktiga kvinnotyp som skymtar som ett nytt ideal hos kommunistiska författare. Troddigens gjorde sig jorden hemlös och för oroligare än den är, om hon bleve den förhäskande. Men som kontrast är hon tjänande i alla fall. När hon skiljes från sin arbetskamrat och älskare för att ge sig ut på ett färligt utlopp, ber han henne intresset avskedet säga honom sitt namn. Han känner henne bara under namnet kamrat, vet bara hennes arbetsutgång. Låt mig en gång få uttala ditt namn, kamrat! Nej, säger hon, jag behöver inte namn. Kamrat

Det är säkert många som med intresse erinra sig Nanna, vars strävsamma småflickliv Nanny Johanssons skildrat i sin bok. En oavkommen. Man är verkligen angelägen att få veta hur det går för den lilla flickan, som blivit sått att efter bästa förmåga ta sig fram i en stor och karg värld. Ty genom sitt sanningssägande och anspråkslösa sätt att se händelserna i ögonen, vinner det lilla hjältinnebarnet vårt tillgivenhet.

Fortsättningen på denna levnads-skildring har Kommit ut i vinter: En oavkommen som springflicka och fabriksarbeterska. När den unga Nanna på bokens sista sida lämnar sin plats på Göteborgsbåten och stiger i land i Stockholm, förvänas man över att hon ännu inte hunnit fylla sexton år. Den rad av upplevelser, ofta mest ågnade för en vuxen människa, de spännande öden hon genomgått, kommer det att synas som om, berättelsen måste omspinna ett större område än några få år ur en fattig lilla flickas liv.

Det beror visserligen inte på händelsernas storlek, att man sätter i spänning. Men de avspeglar det sanna livet. Over dem faller det skiftande spelet av skuggor och ljus, som framkallats i det lilla barnets själ. Nyanserna äro efter alla år i författarinns minne kvarallna lika friska och oförvanskade, som om hon ännu såge på världen med Nannas ögon.

Vid 14 års ålder kommer Nanna med sin lilla packning och mycket litet pengar ifrån det fattiga smålandshemmet till Stockholm.

Efter många vedermödror skaffar hon sig plats som trädgårdsbetterska. Där får hon goda kamrater och utvecklar sina gåvor under de livliga och lustiga diskussioner, som är former än varje namn. Du kallade mig så i arbetet, i fångslat, under kärlekstanken, kalla mig så efter öden. Då innesluter du med ett ord mig och alla med oss förbundna kämpar i hela världen.

Längre, tänker läsaren, kan en kvinna icke gå i försjukande i upplevelse. Det tänker man, till dess man lägger fram i dramet träffar en annan kommunistisk kvinna — det kunde lika gärna vara den samma, för de ha inga särdrag — som tar till sig om natten den ovannämnda tyske kemisten för att hindra att han i nervositet över sitt sabotage mot flygeskaden begår några dumheter. Hennes älskare förhör sig sedan på goda grunder om detta, och hon svarar: *"Jagns överkvalidigaste honom, han behövde mig. Mannen: ja men jag då? Hon: du behöver ingen. Du är en järnväve och ett starkt hjärna, vad kan jag ge dig? Hon: för katastrofen har hon en slags självvärldliga tyra, i vilken hon känner sig uppta i sig på en gång den älskades blod, markens doft, bäckens skummande fart och den röda arméns såg. Hon förtuser att de skola dö skilda åt, ihjällslagna, sålans varsonhelst, det gör ingenting, de skola ändå vara tillsammans. Just medan de fördråds för polisen, och ödet närmar sig, drömma de om den röda döden som är liv."*

Detta är ju extas och måste brista. Detta läge kan icke uppnås annat än under våldsam stimulans av stora händer. Men där denna extas är, ger den, just så den som utplånar sig, en jagtvildning, en kraftfulltämning, en suveränitet, som är förborgad för Ernst Ahlgren i all hennes personlighetssätt. Så intensivt är ingen, som den som glömt ett barn är.

Man måste verkligen små, när man läser i svensk press om att i Sovjet allt är grätt i gräns. Det ser skriva så, uppenbara att de tro, att det är förömlögenhetsskillnaden som gör världen så rik och brokig. Vilket mycktsägande missförstånd! I den kommunistiska litteraturen åttanotone förekomma så flera förgörlösningar, att det flimrar för ögonen, där är hets, överhetning, extas, gaslenskap. Där är — det må sägas med risk att bli beskyld för att fegt hålla en bakdörr öppen åt kommunisterna — vad som helst utom grätt i grätt.

E. L. W. Z. g. n. e. r.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur
Redaktion: fört. Bertil Almqvist, fil. kand. Leif Björk, fil. stud. Manne Kossov, fört. Karlens Boje
ansvarig: Alfhildsson.
Utkommer till 12 nummer per år. — Prenumerationsavg. för hel och kr. 4, för halvkr. kr. 1,50. Lösnummer 25 öre.

FÖRSÄKRING
SKÄNKER
TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand-Ofvika-
falls-Grants-
Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

AGAMEMNON

Forts. fr. sid. 1.

ra! Hon segrar och Hybris stiger över alla bråddar: på gudens purpuratta går Agamemnon den korta vägen in i palatset, till undergången.

Men den grekiske dikteren förnekar sig icke. Agamemnon är på denna yttersta punkt av sin ödesväg dock en människa. Starkast lyser det fram då han med några ord bet om vänlighet mot Kassandra, kungadottern från Troja, hans segeröyter. Kassandra är ju också den mänskliga anledningen för Klytjemestras att öva sitt död — svartjuskans dubbelmord på Agamemnon och Kassandra.

Men hur litet tillvaratogs ej de mänskliga dragen i dramet vid uppförandet på Konserthuset. Kassandras roll — hon är den minst mänskliga rollen — hon är ett enda skri inför skändandet av gammal och kommande skräck och utedgång — blev den mest levande. Klytjemestras, som Aiskylos givit den bräddade rollen att på en gång vara släkstens olycksände, som väcker Hybris och därmed kallar ned undergången — och samtidigt en mänskliga, biter över barnet Ifigenias död, svartjusk på Agamemnon för Kassandras skull, rysande inför blodet som hon gjutit, hur blev hon inte en docka, utan skiftning i röst och gestaltning.

Kanske var det klädernas fel — och regiens.

Då de grekiska tragedierna uppfördes på sin egen mark knöts aldrig något intresse vid dräkter och dekorationer. De var alltid desamma: som bakgrund en vägg med en port — och för skådespelarna den tragiska masken och den urgammal-

heliga och därför oföränderliga manteln. Borde inte i vår tid alltid och helt enkelt användas den klassiska tidens dräkt, d. v. s., vad vi är vana att tänka oss som grekisk dräkt, den som därför blir minst skyddande och störande. Att man i stället i sin omätliga iver att få fram en verkligt rafflande "historisk dräkt" klätt ut, Klytjemestras till den kretensiska orgundinnan — ja, det hämnade sig. Det förefaller i allmänhet som om man tänkt sig kunna oskadliggöra svärigheterna i att få en modern publik att uppskatta ett drama som detta med att förvärdla det till ett utstyrelstykke. Man har säkert inte sparat på kostnaderna. Men Nemesias vakar. Utstyrelsen framhållde blott starkare det främmande och avlägsna däri. Och man undrade vad vi alla, som satt där och såg Aiskylos Agamemnon egentligen såg, innanför "kejsarens nya kläder".

Det känns som en stor fara att de sista årens framförande på Konserthuset av grekiska dramer — Kung Oidipos, Fågeln, Agamemnon — bragt dessa i misskredit. Man har gjort dem till utstyrelstücken och därmed förringat både krav och möjligheter med avseende på såväl skådespel som skådespelare. Sådana skådespel som Sofokles Antigone och vissa av Euripides dramer, som utan väsen kunde komma oss verkligt nära, men som sätter krav — eller visar bristen — på stora skådespelare som till sista droppen kan fylla dem med levande mänsklighet, dem låter man ligga. Dock "allt det höga är enkelt, både i järning och såg".

Honorine Hermelin.

föras om höga ting av de äldre arbetarna. Det är också mycket förtjuvande att läsa om den lilla oerfarna småländskans målmedvetna anammande av Stockholm med dess skönhet, och alla dess spännande historiska skatter. Hon är aldrig räd och aldrig så ledsen att hon inte hittar på något som är roligt. Med ett öfverflött förstånd gör hon sin väg rakt fram.

Det vill också till att den lilla arbeterskan i det stora maskineriet inte låter sig fördrivas och nedbrutas. Ty här är inte fråga om någon barnavård eller anpassning efter en fjortioårs kraft. Det gäller att utnyttja den levande arbetskraften så långt den möjligen kan hålla. Bagerier, strykinrättningar, fabriker av olika slag ha användning för en ung kraft, helst natt och dag.

Mitt i det härda jobbet, där den lilla tjänsteanden framåt morgonsidan håller på att digna av trötthet, finnas många lysande och kära upplevelser. En snäll bagerifruken, några julkappar eller uppmantrande ord. Och man säger sig, så nätt människor som finnas överallt.

En ung eldre på Göteborgsbåten, där Nanna har plats! Han hade tillhört en ungdomsförening, där han och kamraterna voro så lyckliga med sin ljusa tort. Ut i världen hade han tappat bort den lyckan. Men ett löfte från den tiden hade han hållit. Att aldrig spela världsliga visor på gitarrten, som han fick en födelsegag, medan han ännu var kvar i föreningsmusiken.

Där äro också svildarna, de osta-

Nervösa och mycket känsliga personer har i Instanite ett värdefullt, snabbt verkande öfverflött nermiddel, som kan intagas när som helst — även utan vatten. Säljes å apotek.

Sockerets riksdagshistoria

Forts. fr. sid. 1.

gen, men förvalde ingen åtgärd. Efter långvariga medlingsförsök av en tillsatt kommission måste försöken att få en uppgörelse till stånd nedläggas och sockerbetodlingen blev år 1926 i stort sett inställd. Beträffande uppgick under detta år till omkring 4-417 hektar mot ett medeltal under de tre föregående åren av 41-459 hektar, d. v. s. en inskränkning med omkring 9/10.

En ny sockerkommission tillsattes på hösten 1926 och lyckades efter omfattande utredningsarbeten få en uppgörelse till stånd mellan parterna. Den utverkade dessutom vissa fraktedisättningar för sockerbetodling och betmassa på såväl statens som vissa enskilda järnvägar. Avtalen ingicks för en period av fem år.

Vi äro nu framme vid den tidpunkt då utsikterna för 1929 års betodling granskas. Det framgår av ett stort antal yttranden från hushållningssällskap och betodlareföreningar att det ytterligg såg sockerpris, som råder, hotar betodlarna med betydande förluster och att ett staltig ingripande till deras hjälp är synnerligen nödvändigt.

Kungl. Maj:t har som bekant i proposition till riksdagen föreslagit en höjning på ett år av gällande tull på raffinerat socker från 10 till 13 öre. Denna åtgärd motiveras med antagandet att det nuvarande bekymmeramma läget för sockerindustrin skulle vara av övergående natur. Cuba, som för en tid påtagit sig en frivillig odlingsinskränkning, har åter upphävt restriktionerna, vilket kan medföra en tillfällig ytterligare prisnäckning, när dess nya skörd kommer i marknaden. Tjeckoslovakiet dumpar, men kan efter allt att döma inte i längden uppehålla denna takt. Lämnas nu de svenska betodlarna åt sig själva under dessa tryckande förhållanden, måste de antingen göra stora förluster eller inskränka odlingen så mycket som deras avtal med sockerbolaget tillåter, d. v. s. intill 50 proc. Detta återigen skulle medföra de allvarigaste konsekvenser för arbetsmarknaden. Hela den lejda främmande arbetskraften till betskötsel och upptagning enbart i Skåne beräknas till ungefär 30,000 personer pr år. Om driften vid råsockerfabrikerna likaledes minskas till hälften uppstår en ytterligare minskning i arbetslöshet om omkring 3 miljoner kronor. Därtill komma förlusterna för de järnvägar, som till stor del

TVÅ MÄNNISKOR

AV HARRY MARTINSON

Jag såg dem nästan var dag, på torget eller i parken utanför den gamla flickskolan.

Hon, en liten ointressant, men ändå på något sätt tilldragande varelse, i lång kjol och omrädd kapp; han, en man i fyrtioårsåldern, med djupa fjärskådande ögon, klädd i sliten överrock och med överordentligt lappade byxor. Första gången lade jag endast märke till dessa byxor. De sågo ut som om de blivit klippta i småbitar och sedan återigen hopsydda till ett helt; och jag tänkte: någon stackars själssjuk, någon art av mani.

De gingo förbi bänken där jag satt. Och jag återtog min avbrutna läsning. Sedan såg jag dem ofta. Ibland matade de duvorna på torget, ibland sparvarna i parken, alltid vandrande som om vilan legat förborgad i vandrigen.

En dag finner jag dem vid hamnen, hon i schalet, kavajkappa och grova skor, han i ruggig överrock och med samma underligt träsiga

äro beroende av betfrakterna, nedgång i den allmänna trafiken till följd av minskat västand och penningtillgång m. fl. allvarliga följder av betodlingens upphörande.

För kommissionens räkning skulle tullhöjningen inte medföra några nackdelar, då borttagandet av sockerskatten, 4 öre, föreslås från och med 1 juli, alltså från denna dag i stället ett sänkt sockerpris.

Så långt propositionen. Det sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottet, som behandlat förslaget har emellertid instyrkt det yrkande om direkt understöd av sockerbetodlingen, som framställts av frisinnade och socialdemokrater inom utskottet. Häre föreslås att 3 1/2 miljon kronor skola utbetalas som tilläggspris för 1929 års betodling. Mot betänkandet ha högerpresenter och bondeförbundare inom utskottet reserverat sig.

Nu svara betodlarna att de inte begär några nedgångar. De ha inte sett det rimligt att staten genom en klokt avvägd fullpolitisk bevarar sockermarknaden i landet. Skulle detta inte vara statsmakternas åsikt, är det för betodlarna likgiltigt om avvecklingen sker nu eller om tre år. men de vilja bli lösta från kontrakten med sockerbolaget, som annars tvingar dem att utan statshjälp låta betor till underpris under tre års tid.

Det förhåller sig som synes så, att betodlarna liksom propositionens anhängare för övrigt, förbise att tull likaväl som understöd utgör en gäva till den speciella näringen från landets övriga näringar. Först sedan den verkligheten överskyldande benämningen till utbytt mot ordet direkt understöd blir läget så klart att man börjar genomsöka förhållandet.

Vad beträffar de menliga följder för arbetsmarknaden har professor-Heckscher bl. a. påpekat, att inte ens 1926 års inställande av odlingen visat några så allvarliga resultat, att de skulle förleda en sådan aktion, som den nu för sockret igångsatta.

Vi vilja slutligen framhålla ett yttrande, som i tull- och traktkommitténs utredning fölls 1924: En inte alltför begränsad sockerbetodling skulle tillräckligt även utan tullskydd ha varit möjlig i Skåne, under förutsättning av allmän tullfrihet på jordbruksprodukter. Däremot är det knappast tänkbart att utan tullskydd sockerbetodlingen ens i de bästa delarna av Malmöhus län skulle kunnat bedrivas i konkurrens med en veteodling, som åtnjutt ett tullskydd, motsvarande omkring 83,25 kr. pr hektar.

Om lördag avgöres frågan i riksdagens kamrar. Tidevarvet återkommer sedan avgörandet fallit.

byxor. Blåsten sliter dem i kläderna. Mannens långa, svarta hår fladdrar i vinden som en dyster fana. De stå där stilla alldeles ute på kajkanjen. De ha nog stått där länge, ty hon är blåfrusen och huttarna redan av den kalla havsvinden.

Ilund rycker hon honom liksom bevakande i armen, men då far han ut mot henne i hotelser; nervösa eller drunkna i vind och vägbrus.

Han lugnar sig snart igen och tystnar, och så står han i timal, stirrande in i en hungrig sky av kretsande mäsar. Ett stormvarsel — när storm nalkas drar sjöfågeln mot land, säger han. Hon tiger och nickar, alltid tiger hon och nickar. Plötsligt gripes han av något sorts extas, gestikulerar med armarna, rycker av sig hatten och ropar. Det väldiga håret fladdrar i svarta virvlar — så ropar han som om han ropade till närbort på andra sidan strömmen: Därborta! Därborta ha vi fyrahundranittio Washington! Förstår du! Förstår du, förstår du, vänder han sig till kvinnan. Hon tiger och nickar och så vandra de bort, in mot staden och skymningen.

Deras historia är följande: Han blev gasförgiftad under kriget, och är nu vad man kallar virrig. Han har en mani: när han kommer hem om kvällarna sargar han sönder sina byxor med en kniv — hundraden av små, små hål. — Det är hål efter kulor, säger han till henne — tänk dig, alla världskrigets kulor. — kulor, kulor, kulor. Och hon tiger och nickar. Och på natten sedan han somnat sitter hon där borta vid lampan i vrån och lappar hans byxor.

Med hjälp av en liten årlig gratifikation från amerikanska regeringens framlever han sina återstående dagar. Men vad mer kunna pengar göra? Han är en andlig invalid, en krympling, och kan inte leva vidare utan stöd, utan krycka.

Den kryckan är hans syster, en liten tarvligt klädd kvinna, som gatpojknarna i oförstånd bruka häna. Nu, sedan hon följt honom och värdat honom inom i tio år kallas han också virrig.

Jag har sett dem överallt, på olika platser i staden, i parkerna, vid hamnen, på gatorna och torgen; alltid vandra de som om vandrigen i sig själv vore ett mål. Ibland brusar han upp mot henne och slår henne — och hon tiger och nickar.

Hon är den rena, fattiga, torvtigt klädda kärleken. För kvällens flånörer är hon blott en vandrande skugga under blåglamporna.

Bageri och Kafferum

Klara Norra Kyrkogata 26

(Invid Kungsgatan mitt emot

Hotel Carlton)

Telefon Norr 8405

Försäljning av hembakat

Kaffebröd Wienerbröd etc.

Serverigg av

KAFFE, THÉ, SMÖRÖSAR.

SOLEN

Jag såg en gång en stövartik sitta med sina sju valpar på ett berg och tjuva emot månen. Besinningslös skräck lyste ur hundans ögon. Hennes ylande rullade iväg över skog och sjö och förvaldande den månlusta hägntingen till ett ondskefullt skogsgrlo i en urtidennatt.

De små otympliga valparna trängde sig intill modern, darrande och gnällande. Deras ögon voro för nya, de kunde inte se månen, men moderns vetlösa skräck skrämdo dem. I sin hjälplöshet inför det ofattbara gjorde de det enda de förstod: de sökte efter moderns spenar, och var och en fann sin. Deras kalla nosar och smårtörnmimmsarna av deras vassa klor gjorde att hynden på ögonblicket glömdo sin urtidsskräck för månen. Med ett morrande frigjorde hon sig från valparna, tassade liksom skamsen iväg till kolan, kröp in och lade sig tillrätta så att var och en kunde komma till. Efter några minuter sov de alla, valparna med spenar kvar i munnen. Och månen vandrade oberörd av all världens måntjut sin drabantgång för sin älskade sol. Utan dess strålände glöd skulle han vara en mörk otymplig klump. Den härskande solen, den livgivande, som ger mjölk i spenar åt små svulna, ovetande och hjälplösa.

Moa.

NANNY JOHANSSON: *En övnlkommen som springfläcka och fabriksarbeterska*. Birckgårdens förlag. 3: 50 kr.